

NAPREDNJAK

List hrvatske pučke napredne stranke.

Pretplata: na godinu Kr. 5.— Na pò god. Kr. 2.50. Za inozemstvo suviše pošt. trošak.
Pojedini broj u mjestu 6 para vanka 8.
Plativo i tuživo u Šibeniku.

IZLAZI SVAKOG PETKA

Izdavač, vlasnik i tisak „Pučka Tiskara“
D.r V. Iljadica i drugovi — Šibenik.
Odgovorni urednik: IVAN SLAVICA.

Pretplata šalje se administraciji. Pisma šalju se uredništvu Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju. Oglasi se računaju po 16 para po petit retku; za više puta po pogodbi. Priopćenja i zahvale po 20 para po retku. — — — — — Plaća se sve unaprijed. — — — — —

SE NE VRAĆAJU. —
POŠILJKE NEPLA-
NE PRIMAJU SE. —
E RAČUNAJU 16 PA-
ETIT RETKU, A ZA
TA PO POGODBI.
NJA I ZAHVALE 20
A PO RETKU. — —

INAJSTIĆ.
Iljadica i drugovi

Za Luku Jukića.

Veoma zgodan i lijep predlog iznijelo je „N. Jedinstvo“, te ga i mi ovdje donosimo sa vrućom željom, da ga svi naši rodoljubi poprime:

„Kako bi bilo, da liječničke komore svega Juga sporazumno objelodane prosvjed protiv one dvojice psihijatra u procesu? Samo što prije; odmah.“

Naprijed za Jukića, našeg borca i velikana!

Rodoljubni naši

„očevi domovine“.

Boli nas sree, što moramo, da iznesemo ovaj izdajnički čin svih „faktotuma“ naših stranaka i prestavnika, koji su se u četvrtak, (na inicijativu omladine) sakupljeni u Splitu, izjavili za pasivnost i mirnoću, za kukavičluk i grđu besharakternost. Moramo, jer inače savjest bi nas grizla, da narodu ne otkrismo špekulativne svrhe naših „prvaka“, koji u svojoj kramarskoj besposlici i gnijlom parlamentarisanju narod vode k sigurnoj i nedalekoj propasti. Ciljamo na sve stranke bez razlike, jer faktično sve su bile i zastupane. Šteberstvo i podla potištenost nije mislimo nikome sjajna svjedodžba, a pogotovo ne bi se naši prvaci imali ponositi, da su te krjeposti njihove vrline! Ipak rekbi da je tako!

Pregimo na stvar.

Naša omladina videći, da je potrebna neka akcija, kako bi se našim dušmanima otvoreno u brk reklo, da nam je zlatna sloboda iznad svega, požrtvovno i oduševljeno dala se je na rad, pa je potakla sve prvake dalmatinskih stranaka, da se sakupe na sjelo i da odluču o zajedničkoj silnoj akciji, koju bi imale preduzeti sve dalmatinske općine, sve korporacije i sva naša društva. Na sjednici u Šibeniku odlučeno je bilo, kako da se onaj predlog, prihvaćen od svih, ostvari i zato — zbog neuspjeha moralna sva odgovornost pada na prestavnike ovog grada, koji nijesu dostojno zastupali, kako im je bila povjereno. Megjutim uprimo prstom na sve one kukavne ljude, koji su vijekali na sastanku u Spljetu. Pučku naprednu stranku zastupao je D.r Smoldaka, pravašku D.r Krstelj, hrvatsku D.r M. Cingrija, a srpsku D.r Puljesi. Dok su sa omladinom govorili, mislili su, da je potrebno, da hline radikalizam i da se prikažu kao veliki borci — ali kad su imali, da djelom pokažu svoj patriotizam, krahirali su, a njihovi sebični ciljevi iskočiše na javu. Raskrinkajmo te ljude, jer nijedan pošten čovjek ne smije da mučke gleda takav limbeni i kukavni postupak. Zar to su ti prvaci, od kojih ovaj naš nesretni narod čeka, da mu isposlaju pravo, svijetlo... i slobodu? Zar su to pioniri narodne borbe, zar to vogje, koji bi i žrtvama doprinijeli boljitku narodne stvari? Zar su to naši Cavouri, Garibaldi i Mazzini — zar narodni borci? ...

Eto, u ovom najosudnijem času, kad Jukić apeluje na hrvatski narod, kad domovina čeka od nas spasa, kad sve izgubismo, — izdaše narod, jer im nije u krvi ni u njihovom karakteru, da budu narodni vogje, koji će do potrebe i činom zasvjedočiti svoje rodoljublje. To su narodne pijavice, doturi i gulikože, koji u vrijeme izbora ispućanim govorima varaju narod, te sa nekoliko govora u parlamentu obevužu narod, da im masne plaće daje... Od njih ne očekujemo dobra, njima nije domovina i njezino dobro najpreča stvar i najvažnije pitanje, jer da je, ne bi se bili ovako kukavno ponijeli, već bi olavna ovrme nesretnome narodu bili isposlovali pred svijetom i narodima pravo, koje ga ide.

Omladino, ti jedina uzdanico potlačenoga našega naroda, ne sustani! Ne očajavaj, u tebe narod gleda svoje spasioce! Radi i ne kloni, od tebe njoj spas!

Dok naši „očevi“ zaboraviše na ideale svakoga prvoga i vjernoga Tvoga sina jedna Majko, — eto ti mladih sinova, eto ti **Uzdanice**, koja će za te raditi i radi, jer i **krv i život** za te spravna je dati...! Njoj svaka čast i slava, a izdajicama i krvopijama narodnim — dovikujemo: sramite se i pfui na vas!
Nekoliko omladinaca.

Puštamo ovaj jaki glas razočarene omladine, a ko se čuti dirnut i može se obraniti, slobodno mu se brani. Koraka naše gospode ni mi ne odabramo. Op. ur.

Naše vino i naše vlasti.

(Svršetak).

Zadnjeg puta mi smo s opravdanjem istakli sumnju, da su vlasti vino baš za to prolije, jer su vlasti valjda konstatovale, da je u njemu bilo stvari zdravljju škodljivih. Mi opet velimo, da je to bila naša sumnja, jer doista mi ne možemo, da shvatimo, s kojih bi drugih razloga vino imalo da bude proliveno, a vlasnici njegovi oglobljeni.

Pred malo dana, kad je opet komisija pregledavala konobe, jedan težak došao je k nama jednim uzorkom vina, koje da mu je bilo zabranjeno prodavati. Konstatovali smo pak kasnije, da je ono vino otišlo na mufu. Za razliku pak moramo da istaknemo, da nijesmo nikad okušali ona vina, koja su još lani po istoj komisiji zapečaćena, a ovih dana bila prolivena. Ističemo naročito ovu razliku, jer ne možemo da vjerujemo, da je komisija zbog toga vino zapečaćila, jer je isto pošlo na mufu, niti — dosljedno tome, da ga je prolija za to, jer se ono samo od sebe, dakle bez ičijeg utjecaja, bez ikakvog nadodavanja stvari, zdravljju škodljivih — preokrenulo, razbolilo, uzmušlo. Ovo velimo za prolivena vina.

Nego znamo i to, da je komisija bacila oko i na ona vina, koja su se kako rekosmo, uzmušila. U ovom nas činjenici ubjeguje slučaj onog težaka, kome je vino, jer krenulo na mufu, zabranjeno bilo, da se prodaje. — Moguće, da je koje od prolivenih vina bilo mufa, a valjda da ih je bilo i patvorenih. Sto mislimo glede patvaranja, to smo već kazali, dok sada ćemo progovoriti i o mufi budući uvjereni, da komisija za stalno ne razabire razliku između patvorenog i uzmušenog vina. U ovom je listu baš o tom i bilo govora, kad je vino, koje je ovih dana proliveno, zapečaćeno bilo i reklo se, da mufa zdravljju nipošto nije škodljiva kao ni tvrdi kruh ni upaljeno ulje ni grančavi pršut. Dapače naš svijet niko ne može da razuvjeri, da je mufa po zdravlje štetna i on drži, da ona u istinu čovjeka čini debljim. O tom bi mogli da znadu još bolje općinski liječnici, koji su na prigodi, da vide po selima što naš svijet pije i kako je mufa bilo obljubljeno piće još prije posvećajne propasti vinograda, dakle onda, kad se u bačve salijevalo kud i kamo vino bolje i jače, nego je danas.

Jasno je da su danas gotovo sva vina s amerikanice podvržena utjecajem topline i obzirom na malen postotak alkohola — mufi. Za to su težaci lanjske godine na buljake po Kaštelima kupovali mast, da onda vino ukrižaju sa svojim i tako ne samo boljim učine, ali i zdravo bar za neko doba uzdrže. Težaci su dakle znali, a i pojmljivo je, da će vino, jer slabo, krenuti na mufu, kao što je zbilja i krenulo zbog nedovoljnog nadodatka zdravog i jakog kaštelanca te onda i racionalne manipulacije, koju mlado vino zahtjeva.

Na prigodi smo, da se tačno informišemo o uz-

rujanosti težaka, pak bi za to zdravstvena vlast na umirenje i producenata, trgovaca i konkurenata morala da se izjasni, zašto je vino proliveno bilo, odnosno je li analiza u njima štogod po zdravlje štetna pronašla. Mučno nam je, i opet velimo, vjerovati, da je vino proliveno baš s tog razloga, jer se uzmušilo, kad znamo da težak, pa i trgovac nijesu mufi apsolutno direktnim krivicima i kad se znade iz iskustva, da mufa zdravljju nije škodna.

Ne velimo ovime pak, da je mufa prodaje jednakom cijenom kao i dobro vino, ali opet ne bi bilo pravedno, da radi naravne bolesti vina odgovara pred sudom njegov vlasnik kao patvarač i još k tome bude na šteti.

U pretpostavci, da je vino proliveno bilo samo za to, jer otišlo na mufu, onda mi kažemo, da se ovdje komisija uopće na glavu postavila. Ili pak neka stručnjačko mnijenje dokaže iztraživanjem mufe, da je ova zdravljju štetna. Jer ako je n. pr. mufa škodljiva, onda je, mislimo, škodljiva i kvasina, koja se u Dalmaciji u velikim količinama importira i u mjestima, gdje vlada oskudica ne samo vina, već i novaca, pije. Već ovdje se dolazi do kontradikcije, gdje jedno pravilo vrijedi za mufu i za kvasinu, dok prva je sumnjiva, drugoj je, valjda stopot opasnija od prve, prodaja slobodna.

Mi sve ovo rekosmo u najboljoj namjeri ne braneći nipošto robu nevaljalu, jer lagano vino postane mufom, isto kao meki kruh tvrđim, ulje upaljivim itd., a i znamo, da mufa nije škodljiva. No pošto se tiče vina sa obnovljenih vinograda, koje je jer mlado, bez dovoljnog postotka alkohola, te onda trebaju našem svijetu sasna drugi napuci od onih, što ih je jedna mjesna novina s visoka dala.

Objektivno moramo da konstatujemo, da je krivnja i na našem težaku, jer se morao trsiti, da vino za ranijeg proda, kad je još prilično bilo zdravo, a nipošto, u nadi za većim dobitkom, čekati vruću sezonu, kad vino, jer je slabo, ne može da izdrži i onda redovno postaje mufom.

Našem težaku trebaju sasna drugi napuci, koji će ga uvjeriti, da sve ono, što je novo nije čudo nikakovo niti posao, koji se ne da izvesti. Mi ćemo nastojati, da ga u zgodno vrijeme poučimo kako da postupa s mladim vinom amerikanke loze, pak će onda i sud i komisija imati manje posla. — a —

Slava nezaboravnom rodoljubu kap. Niki Dubokoviću!

Pišu nam iz Jelse:

Konstituisao se je odbor, da se podigne spomenik prezaslužnom našem načelniku pok. kap. Niki Dubokoviću, koji je bio žarki i neumorni rodoljub. U tu svrhu započeo je svoj rad, te je upravio na općinare ovaj poziv:

Općinari!

Četrdeset i četiri godine načelnikovanja našeg nezaboravnog kap. Nike viteza Dubokovića, ostat će zlatnim slovima zabilježeno u povijesti Jelse.

Plemeniti pokojnik, obdaren rijetkim vrlinama uma i srca, do zadnjeg svog izdaha ulagao je svoj ustrajni i požrtvovni rad na korist i procvat općine i ove ubave varoši, kako to svjedoče radnje izvedene pod Njegovom mudrom upravom, pak i nastojanje oko promicanja obrta i trgovine, tako da Jelsa, Njegovom zaslugom, slovi danas između prvih varoši na obali Jadrana.

Kojeg je velikana izgubila ova općina i Hrvatska nam domovina, posvjedočio je njegov impozantni sprovod!

Općinsko vijeće, da se oduži slavnoj uspomeni milog pokojnika, zaključilo je u sjednici 26. VI. o. g., da mu se podigne dostojan spomenik i u

Ovaj je razlog pri ur. začinja* popisa:

God.	hrvatski ili srpski:	talijanski:
1890.	501.307 (96·2%)	16.000 (3·1%)
1900.	565.276 (96·7%)	15.279 (2·6%)
1910.	610.669 (96·2%)	18.028 (2·8%)

Talijanski je jezik dakle u razmjernu hrvatskog ili srpskog u svim kotarima osim Zadra u neznatnoj manjini. Na zadarski kotar dolazi 14·1% talijanskog jezika. Najveće se povećanje opaža u kotaru zadarskom 1·1%, te splitskom za 0·9%. Naj jače umanjjenje u kotaru šibenskom za 1·7%, gdje je talijanski živalj potisnut od 2·1% na 0·4%, te kotarskom 0·7%. Povećanju talijanskog jezika

Kraljevina Dalmacija je od 17 austrijskih pokrajina po broju pučanstva na 10 mjestu. Dne 31. decembra 1910. bilo je popisano 645.666 prisutnih osoba, a među njima 10.811 stranih državljana. U zadnjem se je deceniju broj stanovnika povećao za 51.882 ili 8·7%, dok je u predzadnjem deceniju to povećanje bilo daleko veće i iznašalo je 12·6%. U predzadnjem je deceniju Dalmacija po povećanju dolazila na četvrto mjesto, te su je samo Donja Austrija, Trst i Bukovina nadmašivali, dok je zadnjeg decenija mogla zauzeti tek 11 mjesto! Pisac nam dalje razlaže, da uzrok tome mršavome povećanju nije u slabom pretičku ro-

u Bosni i Hercegovini. U Bosni dolazi na svaku kuću 0·97 stranaka, u Dalmaciji 0·86. Na jednu kuću otpada u Bosni 5·96 osoba, u Dalmaciji 5. U god. 1910. opaža se velika napućenost kuća u kotaru imotskom.

God. 1910. na pučanstvo Dalmacije dolazilo je 322.763 muških i 322.903 ženskih, dakle na 1000 muških upravo 1000 ženskih. Srazniviši oba popisa god. 1900. i 1910. opažamo, da svi kotari osim Kotora i Šibenika pokazuju jako umanjjenje muških prema ženskim.

U Dalmaciji su brojile:

Rimokatolička: — godine 1890.: 439.536 ili

ponos Milanaca ipatičan, kao što ki ponos, ali je ostojan divljenja, in; on je plamen, e, on je moralna čudnovatu aktivaj radi mnogih ajživahniji, najuje, -duguje svoj

isiti, ako mogi alno čuvstvo, nači alijani bili psihomamo prema svom nego najvećma evo to je baza i.

na logično izviru, gi tijekomv unu- ke. Nacionaliste ferentni naprama politike i nekomu ga kao ispraznim vcima. Sada, a da e pred nekoliko istellini objelodalia“ nekoliko čla- rugi irendetizam“, upirao u dužnost, pitanja Podueva oslobodimo one manja, a svi znaju, u svojoj veoma knjigama, u kon- ia, nije nikad za- itanja i probleme e razlika između e bave ovim pro- cijonalista), samo ene stranke kon- života cilj samoj vlvja svrhu nacije n naime hoće — njegovu misao, a

seoske djece s kojom ptica, razuzdan kao šao čas poslan od sposobnost stvaranja razvijati, učiti zanat, umjetnički izražaj. iti preslice s konča- u vretencu izdupsti rno olova, da zvuči aricu ili dragu kojoj e vježbati se gradeći Bosne, što je stradao kiteći je izragjenom ma. Ta drvena obuča a starcu: žuljala je ar onda načini šljaku buvene; u toj prvaj rirode momeće je po- osjećanje forme i ičku inteligenciju. Za- ića, Antu Starčevića, izrezujući ih u drvetu; ije u drvetu, zatim u om čudotvorcu čak i gje u zadarskom „Na- o darovitom pastiru, iue poticao je vigje-

tu svrhu jednodušno je glasovalo 5.000 K. Ova vijest bila je od svih općinara zanosno pozdravljena, te bi izabran potpisani odbor, da sakuplja daljne dobrovoljne prinose.

Općinari!

Potpisani evo dušom i srcem vrše primljeni nalog i pozivlju Vas, da doprinesete što vidniji dokaz ljubavi, štovanja i zahvalnosti prema uspomenu; vrlom i zaslužnog našeg milog pokojnika **kap — Nike viteza Dubokovića.**

U Jelsi, 1. augusta 1912.

O d b o r :

Ružević Ivan, Duboković Iv. Krstitelj, Zanković Pavao, Bojanić Marko, Barbić Petar, Bojanić Ivan pk. Stjepana, Cripović Lovro, Dančević Petar, Fredotović Ante, Jerković Stjepan, Milatić Toma, Palaversić Vicko.

Izjava Istarske omladine.

Istarska omladina na svom sastanku 11. augusta u Voloskom-Opatiji pretresla je ove naše kukavne prilike, te je oduševljeno istupila u javnost kao jedna cjelina, u obrani naših prava. Ovaj pohvalan čin u velike odobrajemo, pa prepisujemo iz „Riječkog Novog Lista“ ovaj članak:

Dne 11. ov. mj. imala je naša istarska omladina u Voloskom-Opatiji brojno posjećeni sastanak, na koji su došli omladinci iz svih krajeva Istre. Na sastanku se je vijećalo o javnim prilikama hrvatske domovine, te je jednoglasno prihvaćen sljedeći zaključak:

Hrv. slov. nacionalna omladina iz Istre na svom sastanku držanom dne 11. VIII. ov. g. u Voloskom-Opatiji osvrnuvši se u tijeku sastanka na političke prilike u domovini Hrvatskoj, jednoglasno je zaključila, da se obrati na hrvatsku i srpsku omladinu, da uoči demoralizatorno djelovanje reakcije sa strane sistema podržavanog po komesaru Cuvaju, te da to pitanje učini pitanjem čitavog hrvatsko-srpskog naroda. Ona nadalje pozivlje sve narodne stranke u svim hrvatskim zemljama, narodne zastupnike čitavog hrvatsko-srpskog naroda, da već jednom ozbiljno započne zajedničku akciju za ustav u materijalnoj zemlji.

Atentat na kr. komesara Cuvaja smatraju izljevom ogorčenih narodnih duša, punih mladenačkog zanosa, te tom prigodom osuguju nesavjesni postupak državnih činovnika vještaka na zagrebačkom procesu, ponizujući time čitavu modernu znanost i sramoteći time sav hrvatski narod pred cijelim kulturnim svijetom — i pozdravljaju kolege, koji trpe za prava domovine.

Volosko-Opatija, mjeseca kolovoza 1912.

Hrvatsko-slovenska narodna omladina.

Jedna prevara.

Ovih je dana bankir u Trstu imenom Neumann počinio ogromnu prevaru, koja je svojom lukavošću i spretnošću nepoštenog računodžije izazvala veliku paniku ne samo u trgovačkim krugovima, nego i u pučanstvu i radništvu Istre, Trsta i Gorice. Pomenuti bankir bavio se ponajviše prodavanjem srećaka na obroke, te je tim prevarnim načinom nasamario svijet niže ruke za skoro po milijona kruna. Neke je zamamljivao sa 5 $\frac{1}{2}$ postotnim ukamačivanjem pologa, pak su mnogi u želji za što većim profitom deponirali svoj novac kod njega. Nego ovaj prevežani lopov koncentrisao je svu svoju prevaru u srećke, koje mu je puk i niže građanstvo otplaćivalo na obroke. Nekima pače nije manjkao već jedan još obrok da plate, pak bi bili u posjedu svoje tolike svote. Došao je dan, kad su svi ostali duga nosa, neki su plakali, tukli se šakama u glavu, trčali od suda do suda, ali sve utaman, jer se nepoštenom bankiru zameo trag, kao da ga je zemlja proždrla.

Ovom prigodom reći ćemo nešto o tim srećkama, a ne će biti na odmet. Čovjek je uopće slab, ali ujedno uvijek željan bojeg položaja i ugodnijeg života. I stoga živa pohlepa za novcem. Ovu slabu ljudsku stranu znali su neki da upravo najstorski izrabe, a i države u tom nijesu zadnje. I tako su nastale lutrije, javne, privatne, državne, razredne, subvencionirane i slično. A ljudi kao ljudi, pomamni navališe da kupuju — sreću, koja, jer je umjetno udešeno, rijetko kome da se nasmiče. Obročno je kupovanje srećaka najpogibelnije, tim više, ako su povjerene osobi, koja ne daje nikakove garancije, da će srećke do zadnjeg obroka ušćuvati, jer onaj, koji kupi srećku, istom

onda postaje njeni apsolutni vlasnik i ima je u šaci, kad redovito isplati zadnji obrok. A to traje dvije, a i tri godine, dok kroz to vrijeme može onaj, kome je povjeren posao raspačavanja srećaka, da propadne deset puta. Najbolje je dakle, tko izričito hoće da trči za srećom, da kupi srećku i odmah isplati njenu minimalnu vrijednost, a ako mu to nije moguće, onda neka srećku kupi kod koje banke, koja dobro radi, te ovoj neka isplaćuje odnosne obroke.

Poznato nam je, da i Dalmaciju poplavljuju kojekakove reklame opskurnih preduzeća sa srećkama i lutrijama, pa ovo napisasmo u namjeri, da svijet obratimo od toga, te da jednog dana ne bude na-amarenih kao u Istri i Trstu. — tr. —

Zbor hrvatsko-srpske radikalno-napredne omladine.

Prema sporazumu nekih dalmatinskih organizacija, našeg „Saveza“ organizacija, te praške i zagrebačke napredne omladine, odlučeno je, da se ovogodišnji zbor ima održavati na Rijeci. Pošto je vrijeme odmaklo, te se ne može da se održi opći zbor, to je poslovni odbor „Saveza“ organizacija hrvatsko-srpske radikalno napredne omladine zaključio, da se održava konferenca izaslanika pojedinih organizacija. Ta bi se konferenca imala održavati u negjelju 1. rujna na Rijeci, na kojoj bi se riješile privremeno sve stvari naše organizacije, dok bi se sam zbor mogao održati oko božića ove godine, u mjestu, u kojemu bi sadašnja konferenca to odredila.

Spljetski zbor 1911. radi nekih incidenata nije ne samo donesao nikakvih plodova, već je onim dogajajima upravo deprimirao redove napredne omladine, osobito one, koje su mu najbliže stajale. Vrhovni odbor izabran na tom zboru raspada se odmah, jer se zahvaljuje predsjednik, tajnik, urednik lista, dok jedan potpredsjednik uopće nije ni biran, prepustiv izbor jednoj mjesnoj organizaciji. I tako se dogodilo, da su pojedine mjesne grupe radile svaka za sebe, na svoj način, nejedinstveno — rastrgano. I u koliko smo prije naglašivali neku samostalnost pokrajinskih organizacija, u toliko smo najveći protivnici takvom djelovanju pojedinih pokrajinskih organizacija, koje su djelovale, kao i da nijesu malen dio cjelokupne radikalno-napredne omladine. Ova konferenca izaslanika imat će da to uredi, te da čitavom radu dade jedinstvenu direktnost, u koliko bude prepušten samostalan djelokrug u radu pojedinim pokrajinskim organizacijama. Na toj bi se konferenciji imalo prema tomu da saslušaju referati, o radu od zadnjega zbora svih naših pokrajinskih i mjesnih organizacija, da se uzmogne dobiti jasnu sliku o stanju našega pokreta, a onda bi se prešlo na pitanje fuzije, organizacije, lista i konačno na izbor privremenoga vrhovnoga odbora, koji bi imao voditi pokret do zbora.

Mislimo, da će se u pitanju konference složiti s nama i ostale organizacije, a što se tiče dana održavanja i samog dnevnog reda, to bi se taj popunio i odredio prema želji i ostalih organizacija, što bi pojedine organizacije morale svakako, da nam prije odregjenog, dana jave.

Ujedno se zaključilo, da će se glasovati po organizacijama i to tako, da svaka organizacija ima na svakih 10 članova 1 glas. U punomoćima pojedinih organizacija ima biti označen točno broj članova, koliko ih je organizacija brojila u času, kad je izdala punomoć, a kod gjačkih organizacija u času, kad je zaključeno djelovanje pri svršetku školske godine.

Pojedinu organizaciju može zastupati više delegata, dok broj glasova ostaje konstantan. Svaki učesnik na konferenci dobit će od „Saveza“ na Rijeci izkaznicu, bez koje ne će moći niko sudjelovati. Izkaznice će se slati preko organizacije na pojedine.

Pozivljemo stoga sve organizacije, da nam u što kraćem roku najave svoje sudjelovanje i svoje želje i eventualno referate, da se uzmognemo pripraviti i razrediti materijal. Sva pisma i upiti se šalju na tajnika Saveza: J. Krznarić, pravnik, Rijeka (Hrvatsko primorje). — Tajništvo Saveza.

Osuda.

1. Luka Jukić, pravnik, 25 godina star, iz Svilaja u Bosni, kriv je pokušanoj potajnoj umorstva na kr. komesaru Cuvaju, potajnog umorstva na banskom savjetniku Hervojiću, običnog

umorstva na redaru Borščaku, teške tjelesne ozlede nanešene red. agentu Fučkaru, lake tjelesne ozlede na Šušiću te ugroženja supruge kr. komesara i osugjuje se na **smrt na vješalima.**

Radi sukriynje u atentatu **osugjeni su:**

2. **Gjuro Cvijić**, graditeljski vježbenik, 15 godina star, iz Zagreba, na **5 godina teške tamnice.**

3. **August Cesarec**, realac, 18 godina star, iz Zagreba, na **5 godina teške tamnice.**

4. **Dragutin Bubljić**, učiteljski pripravnik, 16 godina star, iz Garešnice, na **5 godina teške tamnice.**

5. **Franjo Neidhardt**, 18 godina star, iz Zagreba, na **5 godina teške tamnice.**

6. **Kamilo Horvatin**, učenik trgovačke škole 16 godina star, iz Varaždina, na **5 godina teške tamnice.**

7. **Romano Horvat**, učiteljski pripravnik, 19 godina star, iz Vinkovaca, na **6 godina teške tamnice.**

8. **Josp Šarinić**, učiteljski pripravnik, 21 godinu star, iz Poreča kod Požege, na **6 mjeseci teške tamnice.**

Riješeni su:

9. **Vatroslav Dolenc**, učiteljski pripravnik, 22 godine star, iz Hrašća.

10. **Vladimir Badalić**, učenik trgovačke škole, 20 godina star, iz Trnovitice.

11. **Dušan Narančić**, učenik trgovačke škole 20 godina star, iz Nevesinja.

12. **Stjepan Galogaža**, gimnazijalac, 19 godina star, iz Topuskog.

Dopisi.

Skradin, 4. augusta.

Kad se radilo na fuziji nekih naših plovidbenih društava sa austrijskim Lloydom, rado smo pratili svaki i najmanji korak u tom pogledu. Govorilo se je već kod pregovaranja, da će se time doći do osnivanja jednog čisto dalmatinskog društva. Tu ondašnju radost sada proklinjemo, jer novo osnovano plovidbeno društvo ni izdaleka ne odgovara skromnim zahtjevima naših potreba u nikakvom pogledu. Putniku dolazi malo u susret, a ni najmanju pak brigu ne vodi pri prevozu o ukrcanoj robi. Na to se prije nijesmo mogli tužiti. Nepobitna je istina, da se u ono doba znalo što i Lloyd zamjerati ko i dan danas. Moramo istaći, da nam je vrlo žao, što ovamo k nama ne dolaze parobrodi „Hrv. ug. društva.“ o kome smo se mogli uvjeriti, da mnogo više pazi i da je za nas mnogo bolje š njime se služiti. „Dalmatia“ guli sa nas i kožu, a kad se što pri prevozu iskvari, radi njihove nemarnosti, onda se ruga trgovcima. Trgovci — po pravilima toga društva reklamiraju, a pravila su takova, da bi im se imalo mnogo zamjeriti.

Pred mjesec dana pak pretrpjeli smo velikih šteta stoga, što se osoblje parobroda nije postaralo, da li je parobrod u potpunom redu prije, nego je pošao iz Trsta. Nekakav je kvar imao u elici tako, da je voda prodrla u magazu i poštećena dobar dio robe.

Nekidan je mala kišica pala, pa i ona je naničela štetu robi u magazinu. Da li je sve to kapetan mogao i imao da predvidi? Mora li svaki parobrod imati potrebna pokrivala za kišu? Trgovci su za oba ova slučaja prosvjedovali, ali sve uzalud, jer društvo taj svoj nemar i svojih krsti sa „jačom silom.“ Iznijesmo ovaj važan slučaj. Oštećene će se stranke zato morati obratiti sudu, da se sudskom presudom ustanovi, da li je u pomenutim slučajevima bila „vis major“ ili nemar parobrodske osoblja, jer se inače ne će nikad paziti na našu robu. Toliko na diku društva „Dalmatia.“

Nekoliko trgovaca.

Što ima i nema u Sinju.

(Slike i prilike iz naravi)

Danas ćemo se letimično pozabaviti s onim, čega nema i valjda ne će nikada biti u Sinju. Preći ću preko

VELIKA ZLATARIJA		
GJURO PLANČIĆ		
VIS	STARIGRAD	VELALUKA
BOGATO SNABDJEVENA PODRUŽNICA		
34-52	- -	ŠIBENIK. - - -

...marnika mučenik Luka Jukić, obasipao je...
jačem, a uz pjevanje „Lijepe naše“ narod...
hrvatski i srpski primio je na srce taj apel...
najbolje djece svoje i danas eto ječi cijela do-

...koja provejava našim narodom, Hrvat-...
skosrpskim narodom; ideju ujedinjenja i...
slobode.

dina.
Nas jednostavno vješaju, mjesto da nam...
Ode pjevaju.

„Živjelo Jedinstvo Hrvata, Srba i Slovenaca!“

Luka Jukić 12.-VIII. 1912.

krupnijih stvari i stvarčica, koje će se stalno u ovome vijeku same sobom razviti i usavršiti, bude li samo dosadanjim tempom koracao vladin program za „ekonomsko podignuće Dalmacije“. Za danas ću na nizati samo neke sporedne stvari, kojih nema u Sinju:

1.) — nekoliko vagona dobre i solidne morske spužve, kojom bi se dalo na brzu ruku presušiti i regulisati sinjsko polje. (Bivši program D.ra Ivaniševića prešao u svojinu D.ra Sesardica).

2.) — novaca, kojima bi se dalo nastaviti radnju našega crkvenog zvonika; i

3.) — prikladna zemljišta za novo groblje (kažu da je „ciganska mala“ i odevč — ciganska).

Sa zdravstvenog gledišta nema: jedne dobre i moderne sprave za skropljenje varoških ulica, nasadnih ideja općinskog urednog povjerenstva i temperamentnih glava naših političkih prvaka.

Politčke strane fali nam: Jedan dobro regulirani barometar, koji bi se postavio na balkon načelnikove kuće i vjerno tumačio zabilježenim stupnjemima, na koji se način najlakše skače, priskače i uskače prsko fratarskoga zida u straku prava.

Sa rodoljubnoga gledišta, bozuvjetno se hoće:

1.) — plemenitih i muzikalnih ljudi a la: Frano Marović i D.r Sesardić, koji bi lijepim obećanjima nastojali ili raspršiti ili bar podmetnuti zublju razdora u „Hrv. narodnoj glazbi“, pa mješte nje dobaviti gleyvske ili glavčke diplaše za koncertnu sezonu u Sinju — i

2.) — nabaviti najmanje 5 istisaka, dosada svakako najreligioznijega eposa Fra Pajine pjesničke duše i osvjeđoiti se, kako u toj „Sudbini izdajice“ izmegju ostaloga Čengić-Agina, otkriva se i jedna nova, do sada nepoznata biblijska nauka, po kojoj angjei, valjda majko postariji, imadu zubiće nizebiserove, a usnice rubin-alemove, i prestraviti se baš od srca, kad pročitaš jedan narodni deserterac u onom umjetničkom pleonazmu: „I strahom mu stravi dusu stravnu.“

Sa općeg nacionalnog gledišta opaža se goleme nestašica:

1.) — ozbiljnih, zrelih, pametnih, sposobnih i sklonih kandidata (kandidatica ima, na žalost, i previše!) za poduže sklapanje bračnih ugovora — i

2.) — gvozdenih, vrijednih, srebrenih i zlatnih nagubčica, kojima bi se bar prividno zaustavilo talijančarenje slatkih i mednih ustašća našega krasnoga hrvatskoga spola!

Sa strane sigurnosti vlastitoga života i imetka, nuždan je:

1.) — jedan top najvećega kalibra, koji bi u slučaju požara u Sinju bio ispaljen sa „Žankove Glavine“ i time na neki način upozorio Maloriće, Čugure i Paviće, da su i oni izvršujući članovi vatrogasnog društva u varoši — i

2.) — monturirati još najmanje 12 općinskih redara, a da se na taj način mnogim zasnovanim, atentatima, spriječi uzaludno proljevanje rodoljubne krvce sinjskih pravaških državnika.

Sa moralnog napokon gledišta, dužnost je svakog pravog katolika u Sinju:

1.) — da pomno prati „sinjske sličice“ (četvrta stranica „Hrv. Rieči“), gdje će, osim duhovnoga poučnoga štiva i piščevih vlastitih razmatranja o čistoći, skromnosti i nevinosti, osvjeđoiti se, kako je neko u „ravnateljskom“ abitu malko i odviše pikantan;

2.) — pokupiti megju posjetiocima „Kavane Cetine“ sve riječi, rječetine, šaptaje i dreku Ive Tadića — tog gordog antiklerikalnog lava, a najposlušnijeg stvora sinjskog samostana, pa to štampati u jednoj posebnoj knjizi;

3.) — izraditi najmanje tri tisuće razglednica sa fotografijama Grge Arića i Bože Pandže-Malenice, kao spomen na junake pravaškog Sinja, pa povjeriti ih Fra Lovri Kovačeviću i družini na raspacavanje;

4.) — pobilježiti katoličkom marljivošću sve privatne stanove, u kojima se pod „kršćanskom“ upravom sinjske općine nastaniše Venere raznovrsnog kalibra — i

5.) — uzdahnuti od srca sa I. Krstiteljem (ne Apoštol) Tilićem:

Quem Deus perdit vult dementat? ...

Sinj, za elementarnih julskih dana 1912.

J. a. n.

Trogir, 7. augusta 1912.

(Našu nemarnu mladež).

Dok se posvuda po Dalmaciji i po našim krajevima udružuje mladost, da radi spremno i požrt-

vojno za dobrobit naroda, ovamo — na žalost — sve spava. Ne znam, koji su uzroci, da se i ova naša mjesna akademska i srednjoškolska mladost ne hvata ozbiljna rada kao svi naši kolege širom domovine naše. Ne vjerujem, da je skrajni nemar, jer je to zla strana svakog čovjeka, a ne možemo da razumijemo, zašto se i mi ne bi organizovali, kad nam eto jedino zbog toga svak mora da primijeti i prigovori čak i najvećih denuncija.

Cijela se je omladina već žilavo dala na rad, pa ne smijemo indiferentnošću gledati tu vodenu apatiju, koja veoma zlo karakteriše ovaj dio naše uzdanice, koja se sada ovih praznika nalazi ovdje. Trebali bi se svi sastati, jako se organizovati, te svestrano i agilno početi raditi po uzoru naših kolega u Spljetu i Šibeniku. Odmah bi se moglo otvoriti nekoliko tečajeva za nepismene i raditi na prosvjeti puka. Važna je to uloga omladine. Shvatimo dakle tu dužnost, okupimo se i žilavo na rad!

Nadam se, da ovaj moj apel u javnosti ne će ostati bez uspjeha, pa da ću do nekoliko dana već saznati o njegovom uspjehu.

Udružimo se u ferijalni klub, te radimo zajedno svi srednjoškolski i akademičari bez razlike stranaka. Skrajno je vrijeme, pa jednom latimo se svetog narodnog rada!

Gimnazijalac.

Vijesti iz grada i okolice.

† Mijo Grubišić, posjednik. Preminuo je ovaj naš vrlo sumišljenik, te silno žalimo nad njegovom smrću. Njegovoj svojti naše srdačno saučesće, a njemu bila laka zemlja.

Zdravstvenoj vlasti na znanje. Izletnici, koji su na V. Gospu bili u Vrpolju, kazuju nam stvar, koju nam je teško vjerovati. Tog dana obilazeći sajam, dogoše i na grobište, koje se nalodi oko crkve, gdje se narod na sajam kupi. Na svoje oči vidješe na jednom grobu za jaku ljudsku stopu okrnjenu ploču, kojom je grob pokriven, a kroz taj otvor rojilo se mljunsoko jato muha, ulazeći u grob i izlazeći vani i šireći se po svemu sajmu. Drugi opet grob bio je pokriven pločom u suvo, pa je kroz široku pukotinu sa svih strana, isto tako drugo jato muha ulicalo u grob i izlicalo vani, šireći se dalje.

Kad se promisli, da se te muhe nasisaju u grobu na mrcu otrovnih sokova, pak izlete tako otrovane vanka, te se prosu po sajmištu, koje je puno jela varenih i pečenih, raznih pića, onda ne možemo, a da sebi ne prestavimo pogibelj zaraze i otrovanja posjetnika, koji se pogostiše lako otrovanom hranom.

Ova okolnost uzrujala je mnoge posjetnike, pak se oni ne moguše dosta načuditi nemaru i nepažnji g. župnika, koji pušta, da se tako lakoumno zavaravaju grobovi. Tako se isto čudiše, što to ne opaziše gg. oružnici i ne učiniše prijavu o tom nemaru, usljed kojeg može da nastrada i na stotine ljudi.

Čujući ovo, nama sasvim staje pamet, je takova šta teško je vjerovati. Zato donosimo vlasti do znanja.

Izvanredni broj. U srijedu smo izdali izvanredni broj lista, koji se bavi o osudi Jukića i drugova. Izdali smo ga u crvenoj boji za grad. Državno odvjetništvo zapljeno ga svega od glave do pete.

Još takva nevigjena čuda! Da vide stranci kakva je kod nas šikanacija novina ne bi se samo čudili teroru i preventivnoj cenzuri u Hrvatskoj, jer je ovamo gore.

Radi toga i radi blagdana u četvrtak današnji list izlazi tekak danas.

Na sastanku upravnog odbora hrvatske sokolske župe „Vojvoda Hrvoje“, koji je bio držan prigodom župskog sleta dne 23. jula ove godine u Omišu, bilo je zaključeno, da se povjeri starješini župe D.r Gaji Bulatu; braći: Mati Klariću, starješini omiškog Sokola i Petru Pavičiću, starješini splitskog sokola, a koji bi imali da riješe svaki spor ili eventualne kakve nesuglasice u našim sokolskim redovima.

Pišu nam s Danila. Ne znamo već ni sami, koji je ovo put što se bavimo našim župnikom. Toliko smo ga puta pozvali, da nam da napokon račune o potrošenim novcima i onim hiljadama, koje su morale, po našem računu još preostati. A fratar ni mukuet onda, pa ni danas. Seljani se naši obratiše i biskupu Luki zarad toga, al eto ni

od toga nikakve fajde. Upozorili smo državno odvjetništvo, da ono uzme stvar u ruke i da pregleda knjige računa i vidi, jesu li novci na mjestu. Ni od toga ništa. A ipak stoji velika sumnja, da novci nijesu svi na broju, ni na mjestu pravom.

Dobili smo ispravak o onoj vijesti „Drskost jednog konobara“, gdje se veli da nije ništa istina, što je tu bilo izneseno. Prepuštamo strankama, da stvar pred sudom riješe.

Naša vrlo šibenska općina po običaju i ove godine pozivlje proglasom građanstvo da proslavi sutrašnji dan. Govori se, da ostale općine po Dalmaciji ne namjeravaju nikakve svečanosti učinjati.

Zaruke. Naš prijatelj D.r. Č. Medini zaručio se ovih dana sa odličnom g-icom Paškvalin iz Tijesnoga. Naša iskrena čestitanja.

Manifestacije. Na osudu zagrebačkih sudaca bilo je u Spljetu i Dubrovniku sjajnih i uspješnih manifestacija u čast osugjenih. A u Šibeniku, u gradu Krešimiru, u najpravaškijem gradu? ... U Šibeniku — rodoljubnom povrh gliba vlada mir. Gdje su ona lava ova ...?

SE NE VRAČAJU. — POŠILJKE NEPLA- NE PRIMAJU SE. — E RAČUNAJU 16 PA- ETIT RETKU, A ZA TA PO POGODBI. NJA I ZAHVALE 20 A PO RETKU. — —

INAJSTIĆ. Pijadica i drugovi

ponos Milanaca ipatičan, kao što ki ponos, ali je ostojan divljenja, m; on je plamen, e, on je moralna čudnovatu aktiv- aj radi mnogih ajživahniji, naju- je, duguje svoj

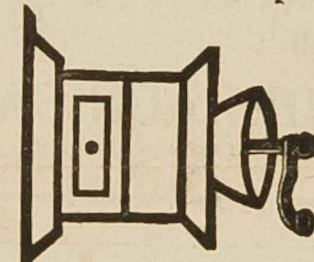
risiti, ako mogli alno čuvstvo, naći alijani bili psiho- samo prema svom nego najvećma evo to je baza a.

na logično izviru, gi tijekovi unu- ke. Nacionaliste ferentni naprama politike i nekomu iga kao ispraznim većima. Sada, a da e pred nekoliko ustellini objeloda- lia“ nekoliko čla- rugi irendetizam“, upirao u dužnost, pitanja Podneva oslobodimo one manja, a svi znaju, u svojoj veoma knjigama, u kon- ra, nije nikad za- itanja i probleme je razlika izmegju e bave ovim pro- cijonalista), samo ene stranke kon- života cilj samoj vlja svrhu nacije n naime hoće — njegovu misao, a

seoske djece s kojom ptica, razuzdan kao šao čas poslan od sposobnost stvaranja razvijati, učiti zanat, umjetnički izražaj. iti preslice s konča- u vretencu izdupsti rno olova, da zvuči aricu ili dragu kojoj e vježbati se gradeći Bosne, što je stradao kiteći je izragjenom ma. Ta drvena obuča a starcu: žuljala je ar onda načini šljaku buvene; u toj prvaj rirode momče je po- osjećanje forme i ičku inteligenciju. Za- ića, Antu Starčevića, izrezujući ih u drvetu; ije u drvetu, zatim u

om čudotvorcu čak i gje u zadarskom „Na- o darovitom pastiru, iine poticao je vige-

Kod kupovanja „Pravog Franka“ izvolite paziti na ovaj tvornički znak.

Tvornica u Zagrebu.

Oprezno odbi- jajte slične o- mote, koji nijesu „Pravi Frank“.

Proizvod naj- boljih domaćih sirovina.

Za gjake! Bolja obitelj primila bi na stan i hranu jednog gjaka iz bolje obitelji. Obratiti se ovom uredništvu. 5

Za gjake! Jedna obitelj primala bi na stan i hranu dvoje gjaka iz bolje obitelji uz jeftinu cijenu. — Poblize uvjete kod Stanislava Prandač. 2-2

Jedna bolja obitelj prima dvoje gjaka na stan i hranu uz jeftinu cijenu. Poblize kod uredništva. 4

Mladić, apsolvirani gimnazijalac, da- realne gimnazije uz jeftinu cijenu. Spravan je podučavati i sve one, koji namjeravaju ući u I. razred. Obratiti se na uredništvo.

Prodaje se pokućstvo: postelje sa suštom, veliki i mali ormari, te još razne druge stvari. — Obratiti se u „Hotel Krka“. 5

Ovaj je razmjerni pri uti zauzima popisa:

God.	hrvatski ili srpski:	talijanski:
1890.	501.307 (96.2%)	16.000 (3.1%)
1900.	565.276 (96.7%)	15.279 (2.6%)
1910.	610.669 (96.2%)	18.028 (2.8%)

Talijanski je jezik dakle u razmjeru hrvatskog ili srpskog u svim kotarima osim Zadra u neznatnoj manjini. Na zadarski kotar dolazi 14.1% talijanskog jezika. Najveće se povećanje opaža u kotaru zadarskom 1.1%, te splitskom za 0.9%. Naj jače umanjjenje u kotaru šibenskom za 1.7%, gdje je talijanski živalj potisnut od 2.1% na 0.4%, te kotarskom 0.7%. Povećanju talijanskog jezika

Kraljevina Dalmacija je od 17 austrijskih pokrajina po broju pučanstva na 10 mjestu. Dne 31. decembra 1910. bilo je popisano 645.666 prisutnih osoba, a megju njima 10.811 stranih državljana. U zadnjem se je deceniju broj stanovnika povećao za 51.882 ili 8.7%, dok je u predzadnjem deceniju to povećanje bilo daleko veće i iznašalo je 12.6%. U predzadnjem je deceniju Dalmacija po povećanju dolazila na četvrto mjesto, te su je samo Donja Austrija, Trst i Bukovina nadmašivali, dok je zadnjeg decenija mogla zauzeti tek 11 mjesto! Pisac nam dalje razlaže, da uzrok tome mršavome povećanju nije u slabom pretičku ro-

u Bosni i Hercegovini. U Bosni dolazi na svaku kuću 0.97 stranaka, u Dalmaciji 0.86. Na jednu kuću otpada u Bosni 5.96 osoba, u Dalmaciji 5. U god. 1910. opaža se velika napučenost kuća u kotaru imotskom. God. 1910. na pučanstvo Dalmacije dolazilo je 322.763 muških i 322.903 ženskih, dakle na 1000 muških upravo 1000 ženskih. Stravnivši oba popisa god. 1900. i 1910. opažamo, da svi kotari osim Kotora i Šibenika pokazuju jako umanjjenje muških prema ženskim. U Dalmaciji su brojile: Rimokatolička: — godine 1890.: 439.536 ili

OBJAVA

Čast mi je staviti do znanja mojim štovanim mušterijama i cienjenom občinstvu da sam moj „Hotel Krka“ premjestio na njegovo staro mjesto, to jest gdje se je u zadnje vrijeme nalazio „Hotel Velebit“ koji sada prestaje.

Preporuča se naklonosti starih prijatelja i cienjenog občinstva, koji će u „Hotelu Krka“ naći sve najmodernije konforte.

Sa veleštvnjem
FRANE CRLJENKO

2

MARKO MARKOVINA

SPLIT

TELEFON 93.

Skladište i zastupstvo
Peći i šparherda.

Eternita.

Cijevi, dimnjaka i pločica
keramike □

Stakala, prostih i ornamen-
talnih □

Papendeka tankog i debeloga
Zahoda porculane i t. d. 36

OGLAS

Gradjevno Poduzeće

Petar Blasoffi & Frano Škofon
Ispitani nadzidarski majstor u ŠIBENIKU

poduzimlje svaku vrst gradjevnih radnja i popravaka. Specijalista u gradnji štednjaka (Sparherda) i peći za sobe.

Poduzimlje čvrste radnje u cement beton (Eisenbeton) bez potrebe željeznih greda, sa posebnom kancelarijom za nacрте i trebov-
nike u kući Pasini put Suda. 23

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA — PODRUŽNICA ŠIBENIK

Centralka DUBROVNIK. Podružnica u SPLITU i ZADRU - DIONIČKA GLAVNICA Kr.
2.000.000 - PRIČUVNA ZAKLADA U PRITIČCI 250.000

BANKOVNI ODJEL

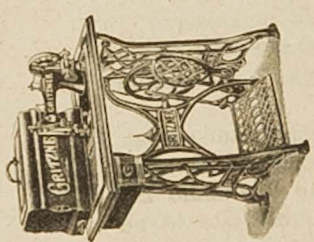
PRIMA ULOŽKE NA KNJIŽICE U KONTU KURENTU I ČEK PROMETU; ESKOMPTUJE MJENICE, OBAVLJA INKASO, POHRANJUJE I UPRAVLJA VRIEDNINE. DEVIZE SE PRE-
UZIMLJU NAJKULANTNIJE. IZPLATE NA SVIM MJESTIMA TU I INOZEMSTVA OBAVLJAJU SE BRZO I UZ POVOLJNE UVJETE

MJENJAČNICA

KUPUJE I PRODAJE DRŽAVNE PAPIRE, RAZTERETNICE, ZALOŽNICE, SREĆKE, VALUTE, KU-
PONE. PRODAJA SREĆAKA NA OBROČNO ODPLAĆIVANJE. OSJEGURANJE PROTI GUBITKU ŽRIE-
BANJA. REVIZIJA SREĆAKA I VRIEDNOSTNIH PAPIRA BEZPLATNO. UNOVČENJE KUPONA BEZ ODBITKA. . . . .

GRITZNER

PAPIRNICA

JURAJ GRIMANI

ŠIBENIK

Pribor za pisace strojeve svijuh sistema.

- - Razglednica i svih ostalih kancelarijskih - - predmeta. Svi školski risaci i pisaci predmeti.

Gritzner Šivaći Strojevi

Kao za kućnu uporabu i vezivo — tako za svaku industrijalnu radnju najbolji.

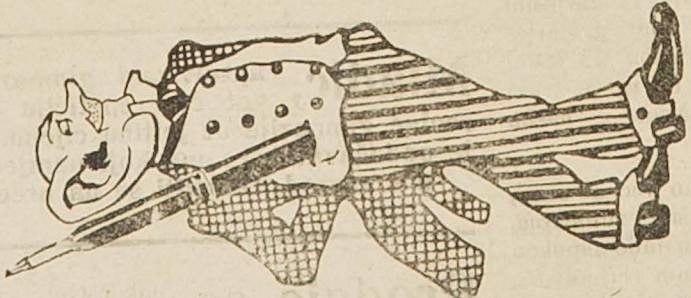
Gritzner Koturače

odlikuju se već od godina čvrstoćom i kv-
litetom materijala.

Svakovrsne Igračke i Bijouterije.

52—57

Automatična olovka i pera

Centkala

PIO TERZANOVIĆ

Šibenik

Velika zaliha za ljetnu sezonu

MUŠKIH ODIJELA

Najmodernijeg kroja uz vrlo

umjerene cijene

36—52

NE BOJI SE UTAKMICE.

PRVA ZAGREBAČKA TVORNICA

pečata iz mjedi i gume za urede. — Tvornica email-tabla i tablica.

Strojevi za numeriranje i t. d.

Glavno zastupstvo za Dalmaciju: 30

Petrić Ljubomir - Split

ječem, a uz pjevanje „Lijepo naše“ narod hrvatski i srpski primio je na srce taj apel najbolje djece svoje i danas eto ječi cijela do-

koja provejava našim narodom, hrvat- skosrpskim narodom; ideju ujedinjenja i slobode.

dina. Nas jednostavno vješaju, mjesto da nam Ode pjevaju,

„Živjelo Jedinstvo Hrvata, Srba i Slovenaca!“

Luka Jukić 12.-VIII. 1912.